Kleine twijfel, kleine verlichting, grote twijfel, grote verlichting

Een paar weken geleden deed ik mee aan een werkochtend met een groep mensen. En tijdens de koffie zat ik tegenover iemand, die me binnen het tijdsbestek van tien minuten had verteld dat de opwarming van de aarde niet veroorzaakt werd door de mens, dat Russische olie prima was, dat Victor Orban toch best wel een goede kerel was die veel had gedaan voor Hongarije en dat de as van het kwaad toch echt lag tussen Washington en Tel Aviv. Ik probeerde, vooral wat de klimaat-opwarming betreft, wat alternatieve suggesties aan te bieden, maar dat had geen succes. Deze persoon was nogal overtuigd van zijn standpunt, hij wist het zeker. En ik geloof dat we allemaal wel die situaties kennen, dat je in gesprek bent met iemand die overtuigd is van zijn meningen, van zijn gezichtspunten. En dat een echt open gesprek niet mogelijk is.

In het boeddhisme is er het gezegde: “kleine twijfel, kleine verlichting, grote twijfel, grote verlichting”. Je kan het ook iets anders formuleren met ‘kleine twijfel, een klein inzicht, en grote twijfel, groot inzicht’. En met twijfel wordt hier niet die cynische twijfel bedoeld die mensen soms hebben in het afwijzen van alles wat naar hun toekomt. Twijfel staat hier voor iets heel positiefs, namelijk een open geest. Een open geest die wil leren door te onderzoeken, door naar alternatieve meningen te luisteren, door te lezen, door gewoon heel open te zijn en niet tevreden te zijn met het eerste het beste wat aan komt waaien. Of het eerste het beste wat je op je mobieltje tegenkomt.

En er is iets heel geks met die twijfel. Want het kan er alleen maar zijn wanneer we een vertrouwen hebben. Wanneer we vertrouwen in onszelf, wanneer we vertrouwen dat we ook heel goed kunnen zijn en functioneren zonder ons vast te klampen aan een gemaakte zekerheid, misschien wel een verzonnen zekerheid. Dan kan onze geest heel open zijn, dan kan onze geest nieuwe dingen leren, nieuwe inzichten. En het is nooit compleet, ons inzicht. Want om een compleet inzicht te hebben zouden we alle factoren moeten kennen en de hele geschiedenis die tot dit moment hebben geleid.

Wanneer we dit duidelijk inzien, kunnen we inderdaad open staan en leven zonder een absolute zekerheid, maar altijd lerend, onderzoekend, ontdekkend. Eigenlijk heel vrij. Want vaak klampen we ons vast aan een zekerheid uit onzekerheid, uit angst. En ik kon het die persoon dan ook helemaal niet kwalijk nemen dat hij dat deed. De wereld is zo onzeker. Vele mensen hebben zorgen over de toekomst, misschien van de wereld, van hun eigen leven. Maar het geeft geen vrede, het geeft geen openheid, het geeft geen rust van hart en geest wanneer we zo vastklampen aan iets dat altijd veel groter is, veel weidser, misschien veel interessanter.

Dus heb vertrouwen dat je geen zekerheid hoeft te hebben in je leven om goed te leven, om heilzaam met de dingen om te gaan, om een heilzaam leven te hebben met vrede en vreugde. Dus laat vanuit dat vertrouwen die twijfel maar omhoog komen. Luister, stel vragen, onderzoek. Dit is het Pad van de Boeddha, een pad met een glimlach.

Kleine twijfel, kleine verlichting, grote twijfel, grote verlichting.

* * * * *

Eerw. Baldwin Schreurs
Zondag 1 november 2026